

Adriaen Banckert (ca. 1615-1684)

Door Dr P.G. Vonk.

Bevelhebber van het derde eskader in de Slag bij Schooneveldt onder de Ruyter. Net als Witte de With en De Ruyter was Banckert een Zeeuw. Zijn vader, Joost Banckert (1597–1647) werd door de door de West-Indische Compagnie, die meer dan de VOC, ingericht was op de lucratieve kaapvaart, graag voor gevaarlijke expedities ingezet. In 1627 vertrok vader Banckert als vice-admiraal met een smaldeel van 4 schepen naar de West, waar hij zich bij de vloot van Piet Heyn voegde en een belangrijk aandeel had in de verovering van de Zilvervloot. Joost Banckert was de eerste die een schip van die vloot enterde en innam.

Zoon Adriaen deed niet onder voor zijn vader, hij ging op zeer jeugdige leeftijd naar zee en kreeg in 1642 (27jr oud) zijn eerste commando. In de Eerste Engelse Oorlog (1652–1654) was hij kapitein onder Johan Evertsen in de Slag bij Duins. Hij onderscheidde zich in de Driedaagse Zeeslag (1653). In de Slag bij Terheijde, waarin M.H. Tromp sneuvelde, zonk Banckert's schip en werd hij krijgsgevangen genomen, maar kennelijk snel uitgewisseld.

In de Noordse Oorlog (1655–1660) was Banckert ingedeeld in het Zeeuwse eskader onder Witte de With. Deze kwam in moeilijkheden toen 4 Zweedse schepen hem aanvielen, Banckert werd door de sterke stroming verhinderd zijn admiraal te hulp te komen, die bij dit treffen sneuvelde. Hij onderscheidde zich echter zodanig, dat de Deense Koning hem in een persoonlijke audiëntie ontving. In 1659 raakte Banckert bij een tocht zijn ankers kwijt, raakte aan lager wal en vroom vast in het ijs. Vijf Zweedse schepen en 300 man troepen vielen hem in zware sneeuwstormen aan, maar Banckert zag niet alleen kans hun aanvallen af te slaan, maar zelfs om los te komen en zijn schip veilig naar Kopenhagen te loodsen.

In 1664 werd hij bevorderd tot schout-bij-nacht. Tijdens de Tweede Engelse Oorlog (1665–1667) klom hij op tot vice-admiraal. Tijdens de Vierdaagse Zeeslag (1666) behoorde hij tot de schepen die tweemaal door de Engelse linies heen braken en zo de vijand aan twee zijden kon aantasten. In de Tweedaagse Zeeslag werd zijn schip in brand geschoten. Hij stapte over op een ander schip. Hij miste de Tocht naar Chatham omdat hij niet tijdig voldoende bemanning voor zijn schip kon krijgen. In 1666 werd hij luitenant-admiraal van Zeeland, De Ruyter mocht Banckert bijzonder en gaf hem meer invloed en vrijheid van handelen dan een Zeeuw in de gecombineerde vloot ooit had gekregen. In de Slag bij Solebay zag Banckert kans door met zijn 15 Zeeuwse en Friese schepen omzichtig te manoeuvreren en het niet tot een gevecht te laten komen, maar hen wel aan zich te binden, het Franse eskader dat uit 31 bodems bestond, van de hoofdmacht af te zonderen. Die werd daardoor sterk verzwakt en door de Ruyter met succes verslagen.

In de Slag op Schooneveldt vervulde het derde eskader van Banckert een hoofdrol. Hij zag kans tweemaal door de vijandelijke linies heen te breken. Zijn optreden is van beslissende betekenis geweest voor de afloop van die cruciale slag. Later, in de Slag bij Kijkduin, slaagde hij erin ongeveer hetzelfde te bereiken, waarna hij nog kans de hoofdmacht onder de Ruyter te bereiken waardoor ook de Engelse hoofdmacht kon worden verslagen. In de loop der jaren was Banckert niet alleen invloedrijk maar ook vermogend geworden. Hij verhuisde van Vlissingen naar Middelburg. Tengevolge van enige animositeit tussen de Staten van Holland en Zeeland, die vonden dat 'hun' luitenant-admiraal te hoog in rang was om nog ondergeschikt te dienen aan jongeren (Cornelis Tromp en Aert van Nes), heeft hij na 1674 weinig meer gevaren. De Staten van Zeeland weigerden hun admiraal nog langer naar zee te sturen, hoewel de Ruyter daar wel om verzocht had daar hij vooral bij zijn laatste tocht naar de Middellandse Zee in 1676 erg behoefte aan een goede ervaren admiraal had.

Banckert werd in 1678 lid van de admiraliteit. Hij stierf in 1684 en ligt begraven in de Oude Kerk te Middelburg.

Schepen die in de Koninklijke Marine naar Adriaen Banckert vernoemd werden:

- 1930 Torpedobootjager
- 1945 Torpedobootjager
- 1980 Standaardfregat

